

Położenie, dojazd

Jurgów jest niewielką miejscowością, należącą do regionu spiskiego, położoną na Pogórzu Spisko – Gubałowskim, na prawym brzegu rzeki Białki. Piękne usytuowanie u podnóża Tatr Bielskich, z górującym nad wsią Hawranem (2 152 m n.p.m.), sprawia, że widok z Jurgowa jest naprawdę niepowtarzalny. Miejscowość należy do gminy Bukowina Tatrzańska, uważanej za jedną z najatrakcyjniejszych turystycznie gmin w Polsce. Sąsiaduje z: Brzegami, Bukowiną Tatrzańską, Czarną Górą, Rzepiskami, a od południa ze Słowacją.

Leży na wysokości około 770 m.n.p.m. (najwyższe wzniesienie: Górków Wierch 1024 m n.p.m.). Powierzchnia: 7,68 km². Liczba mieszkańców: ok. 950.

Dojazd: droga krajowa nr 49 z Nowego Targu w kierunku granicy ze Słowacją – droga prowadzi do przejścia granicznego Jurgów - Podspady (do 7,5 t). Z Zakopanego drogą nr 47 przez Poronin, Bukowinę Tatrzańską lub drogą nr 960 im. Oswalda Balzera przez Toporową Cyrhlę, Zasadnią, Brzegi. Z Niedzicy przez Łapsze Niżne, Łapsze Wyżne, Łapszanekę, Rzepiska (trasa widokowa).

Odległości do ważniejszych miejscowości: Bukowina Tatrzańska 3 km, Białka Tatrzańska 5 km, Nowy Targ 19 km, Zakopane 19 km; odległość do granicy ze Słowacją: 3 km, Zdziar 15 km, Kieżmark 37 km. Lotniska: Poprad (Słowacja) 47 km, Kraków - Balice 110 km. Współrzędne geograficzne:

O REGIONIE

*Ej, ni ma, ni ma jak mój Śpis kochany,
bury, bioly, zielony, choćkiej zaplakany*
„Śpis” Walenty Pluciński

Spisz jest regionem historyczno-etnograficznym położonym na terytorium dwóch krajów: Polski (195,5 km²) i Słowacji (3 500 km²). Po stronie Polskiej granice regionu wyznaczają: na północy rzeka Dunajec wraz z Jeziołem Czorsztyńskim, na wschodzie i południu granica państwa ze Słowacją, na zachodzie rzeka Białka (wyjątkiem jest miejscowość Nowa Białka, położona na lewym brzegu rzeki). Białka obecnie oddziela region spiski od podhalańskiego, jednak do 1920 r. i w okresie II wojny światowej stanowiła granicę państwa.

Administracyjnie teren ten należy do województwa małopolskiego, do powiatów: tatrzańskiego oraz nowotarskiego. Swoim zasięgiem obejmuje czternaście wsi należących do trzech gmin: Bukowina Tatrzańska (Czarna Góra, Jurgów, Rzepiska), Łapsze Niżne (Falsztyn, Frydman, Kacwin, Łapszanka, Łapsze Niżne, Łapsze Wyżne, Niedzica, Trybsz) i Nowy Targ (Dursztyn, Krempachy, Nowa Białka).

Tereny Spisza były zasiedlane przez ludność pochodzącą z różnych części Europy, co stworzyło niepowtarzalny charakter regionu pogranicza. W XV w. łukiem Karpat dotarli tutaj Wołosi, czyli ludność pasterska, przybyła z północnych Bałkanów, która wywarła ogromny wpływ na kulturę ludową terenów, na których osiadła. Z dawien dawna Spisz stanowił obszar pograniczny między Polską a Węgrami i tu ścierały się wpływy obu państw. Topograficznie teren Spisza dzieli się na część północną: pasmo Pienin Spiskich i południową: część Magury Spiskiej. Najwyższym szczytem regionu jest

O REGIONIE

Kuraszowski Wierch (1040 m n.p.m.). Na terenie Spisza występują trzy rezerваты przyrody: Niebieska Dolina, Zielone Skałki oraz Przełom Białki z dwoma wzniesieniami wapiennymi: Kramnicą i Obłazową. W Jaskini Obłazowej odkryto ślady życia człowieka pierwotnego sprzed ok. 30 tysięcy lat (znaleziono najstarszy bumerang świata).

Z etnograficznego punktu widzenia Spisz zamieszkują górale spiscy, mówiący gwara spiską. W kulturze widoczne są wpływy państw, w granicach których region znajdował się na przestrzeni dziejów - przeplatają się tutaj elementy kultury polskiej, słowackiej, węgierskiej, a także

niemieckiej i włoskiej. Bogactwo kultury Spisza widać zarówno w kulturze duchowej (gwara, muzyka, tańce, zwyczaje, obrzędy), jak również w kulturze materialnej (strój regionalny, wytwory sztuki ludowej, zabytki). Na tym terenie znajdują się piękne, zabytkowe kościoły z cennymi rzeźbami, polichromiami i obrazami, liczne kapliczki oraz inne atrakcyjne miejsca warte odwiedzenia. Zalesione, górskie tereny Spisza oferują wiele możliwości do uprawiania turystyki. Spisz ze względu na położenie jest dobrą bazą wypadową w Tatry, Pieniny, czy na Słowację (przejścia graniczne znajdują się w Jurgowie, na Łapszance, w Kacwinie oraz w Niedzicy).

*Dziedzina staro bocy Janosika,
jak miyrzoł janglijom od buka do buka*

„Śpis” Walenty Pluciński

Jurgów został założony w 1546 r. na prawie wołoskim, w dobrach klucza zamku niedzickiego zarządzanego przez Łaskich, potem Horvathów. Według legendy zasadzą wsi był zbójnik Jurko, od którego pochodzi nazwa miejscowości, a który przybył tu z 12 osobową drużyną z migracją podkarpacką. Najstarsze dokumenty mówiące o wsi, zapisanej pod nazwą Gyurgow (węg. Szepesgyörke), pochodzą z XVI wieku. Jurgów w całej swej historii należał do trzech organizmów państwowych: do Królestwa Węgierskiego (1546 – 1918), do Polski (1920 – 1939 i od 1945) oraz do Republiki Słowackiej (1939 – 1945). Pod panowaniem austro-węgierskim granica z Galicją przebiegała w zachodnich częściach wsi, a jej linię wytyczała rzeka Białka oraz metalowe słupki graniczne, z których dwa można jeszcze dziś spotkać w Jurgowie. W tym czasie panowała wzmożona działalność rozbudzania węgierskiej świadomości narodowej. W 1907 r. weszła w życie

ustawa „madziaryzacyjna” – tzw. Lex Apponyi wprowadzająca obowiązkowy język węgierski do szkół (stąd wśród jurgowian jeszcze do niedawna można było spotkać ludzi pamiętających lekcje języka węgierskiego).

Odrębna parafia jurgowska oraz pierwsza szkoła powstały ok. 1740 r. Głównym zajęciem mieszkańców była hodowla bydła i owiec, wypasanych w rejonach Tatr Wysokich i Bielskich już od ok. 1590 r. Mniejsze znaczenie miała uprawa lichej ziemi, tym bardziej, że grunty rolne we wsi są rozdrobnione, stanowiące wręcz malowniczą mozaikę kawałków („fałatków”), poprzedzianą miedzami i „kępami” z wyoranych kamieni. Do II połowy XIX w. posiadłości Jurgowa (wraz pastwiskami góorskimi)

Pasterze jurgowscy w dolinie Białej Wody
fot. A. Szubert 1878 (z arch. TPN)

były aż czterokrotnie większe, a granica przebiegała wysoko w górach. W obrębie jurgowskiej gminy katastralnej znajdowały się tereny w Dolinie Białej Wody, w Dolinie Jaworowej, po Koperszady i zachodnie stoki Tatr Bielskich. W granicach gminy powstała Jaworzyna Tatrzńska, Podspady oraz nie istniejąca już dziś osada Solisko (według podań tam stały pierwsze zabudowania we wsi). Gdy pasterstwo wysokogórskie zostało ograniczone (m.in. po wykupieniu tych terenów w 1879 r. przez księcia pruskiego Christiana Hohenlohego), jurgowianie musieli przenieść się ze swoimi stadami na polany, które do dzisiaj noszą nazwy jurgowskich gazdów (przykładowo: Polana Gałajdowa, Gombosia, Kubalowa, Chowańcowa, Wojtasowa). Następnie prawie sto szałasów pasterskich i szop przeniesiono na Polanę Podokólne (2,5 km za wsią), gdzie utworzono letnią wioskę pasterską. Jeszcze przed I wojną światową jurgowianie zakupili pola w Dursztynie i Słowiańskiej Wsi, których właścicielami są do dzisiaj. Ślady pasterskiej działalności jurgowian, zwłaszcza na Polanie pod Wysoką, zostały uwiecznione w polskich i słowackich nazwach przełęczy,

szczybin czy turni w otoczeniu Doliny Kaczej i Zadniego Gerlachu. Bardzo popularne było (i jest nadal, choć w mniejszym stopniu) rękodzieło ludowe, m.in. stolarstwo, snycerka, tkactwo, koronkarstwo. Jurgów wraz z Czarną Górą i Rzepiskami, tworzył aż do czasów II wojny światowej najsilniejszy na Spiszu ośrodek sukieniczy. Wyrób płótna lnianego oraz sukna z wełny owczej odbywał się systematycznie przez cały rok, dając zatrudnienie głównie kobietom. Nie było praktycznie domu w Jurgowie, bez warsztatu tkackiego. Do domów, gdzie odbywały się „prządki”, często przychodzili chłopcy z muzyką i wtedy wieczory te kończyły się wspólną zabawą.

W przeszłości Jurgów miał dwa folusze, była też olejarnia, dwa młyny, a także słynna karczma żydowska, sklep obuwniczy i trzy zakłady masarskie. Jurgowianie trudnili się też wyrębem drzew i pracami leśnymi w dobrach jaworzyńskich (a od 1949 r. w TANAPie), pracowali w hucie żelaza i papierni w Jaworzynie Tatrzńskiej. Zajmowali się również myślistwem i przewodnictwem tatrzańskim – to górale z Jurgowa byli przewodnikami w czasie pierwszego udokumentowanego wejścia na Lodowy Szczyt w 1843 r., a także na Krywań, czy Wysoką. Po Tatrach oprowadzali m.in. Ludwika Zejsznera i Stanisława Staszica.

ZABYTKI

Kościół pw. św. Sebastiana i Matki Bożej Różańcowej wybudowany z drewna jodłowego w 1650 roku, ufundowany przez sołtysa Jakuba Kesza i młynarza Mikołaja. Kościół był wydłużany w 1811 r. oraz w 1869 r., a w 1935 r. podniesiony i usytuowany na kamiennej podmurówce. Wystrój kościoła pochodzi z okresu baroku, prezentując odmianę tzw. „spiskiego rokoka” z mnóstwem figur świętych i figurek aniołków. W ołtarzu głównym znajduje się rzeźba św. Sebastiana, wymieniana z figurą Matki Bożej Wniebowziętej.

W lewym bocznym ołtarzu jest figura Matki Bożej Różańcowej drugiej patronki kościoła, a w prawym św. Mikołaja. Na uwagę zasługują: stylowa ambona, konfesjonał, zabytkowa chrzcielnica, wieczna lampka oraz ludowe feretrony (niektóre z XVIII w.). Pod chórem znajduje się słynna rzeźba przedstawiająca św. Michała Archanioła pokonującego diabła według tradycji, tej XVIII-wiecznej rzeźby nie mogą oglądać kobiety i dzieci. W kaplicy św. Józefa (dobudowanej w 1935 r.) ołtarz i figurę świętego rzeźbił Wojciech Kułach-Wawrzyńcok z Gliczarowa. Obok kościoła stoi murowana dzwonnica z 1881 roku, w której wiszą cztery dzwony najmniejszy (40-centymetrowy) i najcenniejszy to „Mikołaj”, odlany w Lewoczy i ozdobiony napisem: „Na chwałę Panu Bohu dał me ulacz Mikołaj Mlinar lurkowski”. Kościół jurgowski znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej. W latach 2003-2011 kościół został generalnie odrestaurowany, głównie dzięki zaangażowaniu byłego proboszcza ks. Józefa Marka oraz mieszkańców wsi.

ZABYTKI

Kaplica św. Wojciecha usytuowana w pierwszym, murowanym budynku we wsi z 1905 r. (dawnej szkoły, a obecnie gminnego przedszkola). Stoi w miejscu murowanej kapliczki z 1862 r., wybudowanej przez mieszkańców po wielkim pożarze w 1854 r. (który strawił wówczas 91 domów wraz z zabudowaniami gospodarczymi). Wnętrze kaplicy stanowi ołtarzyk z wizerunkiem św. Wojciecha i relikwiami św. Marty oraz obrazy: Pokłon Trzech Króli i Jan Paweł II na tle Tatr Bielskich. Budynek przedszkola został rozbudowany w 2007 roku, a kaplica generalnie odremontowana w 2008. Wtedy też dobudowano wieżyczkę, w której umieszczono dzwon, wstawiono nowy ołtarz i obraz Jana Pawła II.

Zagroda Sołtysów przedstawia typowe wnętrze gospodarstwa spiskiego. Została wybudowana w 1861 r. przez pradziada ostatniego właściciela Jakuba Sołtysa. Od 1982 r. jest filią Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem. Jest to przykład drewnianego budownictwa we wsi, którego gęsta zabudowa sprzyjała pożarom, i które pod koniec XIX w. zastąpiono murowanym. Zagroda składa się z budynku mieszkalnego o konstrukcji

zrębowej, gdzie znajduje się sień, izba i komora oraz z zabudowań gospodarczych. Na terenie budynku można zobaczyć m.in.: stare sprzęty służące do produkcji lnu, drewniane naczynia pasterskie, przedmioty codziennego użytku oraz dawne stroje regionalne. Muzeum znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej.

Stara remiza strażacka została zbudowana w 1943 r. i służyła do przechowywania sprzętu strażackiego. Na ścianie frontowej znajduje się wnęka z rzeźbą św. Floriana (autorstwa Andrzeja Gombosa) oraz napis „DHS v Jurgove, Bohu na slavu, lud'om na pomoc”. Obecnie we wnętrzu mieści się wystawa zdjęć „Jurgów w starej fotografii”. Nowa remiza wybudowana w latach 70-tych znajduje się przy głównej drodze, 200 metrów dalej. Początki jurgowskiej Ochotniczej Straży Pożarnej (najstarszej w gminie Bukowina Tatrzańska), sięgają końca XIX w.

Drewniany tartak napędzany kołem wodnym jest przykładem dawnego przemysłu wiejskiego. Tartak, używany do dnia dzisiejszego, został skonstruowany po powodzi w 1934 r. na miejscu dawnego młyna, a odbudowany po pożarze w 1977 r. We wnętrzu działa trak niemieckiej firmy Kirchner z Lipska, a wodę do tartaku doprowadza „Przykopa” – sztucznie wykopana odnoga Białki. Właścicielem tartaku jest Wiejska Wspólnota Leśno-Gruntowa „Urbar”, która w 1937 r. zbudowała również elektrownię wodną (spłonęła w 1986 r.).

Obok starej remizy do 1973 r. stała drewniana karczma żydowska, która służyła przez wiele lat jako wozownia, a także miejsce spotkań, potańcówek oraz prób orkiestry dętej. Pamiątką po niej jest wiersz Jerzego Lieberta, pt. „Jurgowska karczma”. Obecnie na miejscu karczmy stoi murowany budynek w którym na dole mieści się sklep, a na piętrze w Spiskiej Izbie swoją siedzibę ma jurgowski zespół regionalny.

Zespół zabytkowych szałasów pasterskich na Polanie Podokólne (2,5 km za Jurgowem) powstał jako letnia wioska pasterska pod koniec XIX w. po ograniczeniu pasterstwa wysokogórskiego. Obecnie składa się z ok. 56 drewnianych szałasów, chociaż w przeszłości było ich ponad sto. Osada pasterska, użytkowana od wiosny do

jesieni, składała się z szałasów mieszkalnych i gospodarczych. Większość została przeniesiona z hal tatrzańskich, a niektóre powstały na miejscu. Była to największa wieś letnia w Tatrach i na Podtatrzu. Na Polanie Podokólne było wypasano jeszcze pod koniec lat 80-tych XX w. Zespół szałasów wpisany jest w rejestr zabytków, znajduje się także na Szlaku Architektury Drewnianej.

W Jurgowie znajduje się kilka zabytkowych **kapliczek**. Przy wjeździe do wsi, pod rosnącymi drzewami lipy, stoi murowana kapliczka z 1886 r. zwana „Panienką”, przedstawiająca Maryję z Jezusem, a u dołu płaskorzeźbę św. Józefa. W centrum wsi można zobaczyć starą, kamienną „kapliczkę u Pilchów” z wizerunkiem Matki Bożej Częstochowskiej. W pobliżu Polany Podokólne, przy drodze w kierunku granicy, znajduje się skrzynkowa

kapliczka Chrystusa Ukrzyżowanego. Pierwsza kapliczka w tamtym miejscu nazywana była „Kapliczką Dwunastu Apostołów” i umieszczona na legendarnym świerku o 12 wierzchołkach, z którym wiąże się następująca legenda: pewien Żyd kupił las w miejscu, gdzie znajdowało się drzewo z kapliczką. Gdy postanowił go ściąć i usunąć kapliczkę, ogromna wichura złamała drzewo, z którego następnie odrosły odnogi tworząc 12 wierzchołków. Drzewo uschło pod koniec lat 80-tych XX wieku, a kapliczkę umieszczono na młodym świerku. Jedną z najstarszych kapliczek jest żeliwny krzyż na Sarapatowym Polu (przy Suchym Potoku), znajdujący się przy dawnej placówce Straży Granicznej. Kapliczka datowana jest na ok. 1872 r. i prawdopodobnie wykonana w hucie żelaza w Jaworzynie Tatrzańskiej. Warto wspomnieć o ciekawej rzeźbie

Strój ludowy

Na tworzącą się przez wieki bogatą kulturę ludową Spisza oddziaływały różne wpływy, które są widoczne m.in. w strojach regionalnych. Stroje te różnią się nie tylko od sąsiednich podhalańskich, ale również od strojów z innych miejscowości na Spiszu. Ubiór kobiety z Jurgowa składa się z: Inianej koszuli z rękawami zdobionymi haftem, kabotka i sukni z czerwonej *anglii* ze złotymi tasiemkami, białej zapaski z „forbotkami”. Uzupełnieniem są czerwone korale, buty z wysokimi cholewami, a zimą ozdobiony haftem serdak.

rąbkowej chusta i rańtuch (rodzaj szala). Męski strój składa się z Inianej koszuli ozdobionej mereżką i spiętej pod szyją metalową spinką, suknianych portek z czerwonymi lampasami i haftem przy przyporach, tzw. „ślimockami” z motywami kwiatowymi, szerokiego, skórzanego pasa bacowskiego, kierpców, kapelusza z kostkami oraz bogato zdobionego serdaka. Dodatkowym ubiorem drużbów weselnych („pytacy”) jest brązowa sukmana oraz kapelusz drużbiarski z piórkami. Stroje regionalne noszone są w Jurgowie do dnia dzisiejszego. W szczególny sposób są one promowane w kraju i zagranicą przez istniejące we wsi zespoły. Jednak widać również, że coraz więcej jurgowian zakłada taki ubiór na różnego rodzaju uroczystości, w tym wesela, chrzciny, święta kościelne, czy imprezy folklorystyczne.

Wersją odświętną stroju jest biały, „rąbkowy” fartuch uszyty z najcieniej przędzonego lnu. Kobietę zamężną odróżnia założony na głowę tybetowy czepiec oraz wykonane z tkaniny

Zespoły regionalne

Bogactwo nadal żywego folkloru prezentują istniejące od połowy lat 50-tych XX w. dwa zespoły regionalne: „Cepelia-Podhale grupa spiska z Jurgowa” oraz zespół szkolny „Małe Podhale”.

Zespoły kultuwują tradycyjny spiski folklor, wykonując autentyczne tańce m.in.: czardasze, polki, walantego, ołaskiego, mazura, zbójnickiego, figle, starą babe oraz przedstawiając zwyczaje jurgowskie: „Wkupuwanie do parobków”, „Prządki”, „Ogrywanie mojek” (zwyczaj ten jest nadal żywy w Jurgowie).

W ciągu swego istnienia zespoły odwiedziły wiele krajów (pierwszy wyjazd zagraniczny odbył się już w 1956 r. do Francji) oraz zdobyły liczne nagrody. W przypadku „dużego” zespołu były to m.in.: Złote Serce na Ogólnopolskim Przeglądzie Zespołów Góralskich w Żywcu (za obrzęd „Ogrywanie mojek”), Srebrną Ciupagę na Międzynarodowym Festiwalu Folkloru Ziemi Górskich w Zakopanem, nagrodę im. Oskara

Kolberga. W 2003 r. zespół hucznie świętował jubileusz 50 – lecia powstania, podczas którego zostały rozdane dyplomy i wyróżnienia, a także 5 odznak dla „Zasłużonych działaczy kultury”.

Zespoły corocznie uczestniczą w licznych imprezach folklorystycznych. Kapelę zespołu tworzą utalentowani muzykanci (zarówno chłopcy, jak i dziewczyny), przygrywając jurgowskim zespołom, a czasami również zespołom z okolicznych miejscowości. Kapela samodzielnie uczestniczy w różnego rodzaju przeglądach i konkursach.

Orkiestra dęta

Jurgowska orkiestra dęta powstała w 1830 r., kiedy to ówczesny proboszcz Józef Dziurilla, zakupił instrumenty dęte. Członkowie orkiestry 'trombace' początkowo grali tylko ze słuchu, a pierwsze nuty pojawiły się dopiero ok. 1920 r. Orkiestra była i jest nieodłącznym elementem życia społeczno-kulturalnego Jurgowa. Swoją obecnością i grą uświetnia uroczystości kościelne (święta takie jak: Wielkanoc, Boże Narodzenie, Boże Ciało, odpusty), a także wesela, pogrzeby oraz uroczystości państwowe, tak na terenie Jurgowa, jak i okolicznych miejscowości. Bierze udział w konkursach, przeglądach oraz w uroczystościach strażackich (z racji obecnej działalności przy OSP w Jurgowie).

Rzeczą godną uwagi i niespotykaną prawdopodobnie gdzie indziej jest noworoczne ogrywanie mieszkańców Jurgowa: 1 stycznia po sumie orkiestra obchodzi wieś, aby „ograć” poszczególnych mieszkańców (w przeszłości ogrywano wszystkich, obecnie niektórych, np. osoby sprawujące władzę). Orkiestra składa się z ok. 30 członków, spośród których wielu kontynuuje rodzinne tradycje

muzyczne. W 2010 r. orkiestra obchodziła jubileusz 180-lecia powstania i z tej okazji w jurgowskim amfiteatrze odbyły się obchody tej pięknej rocznicy połączone z Przeglądem Krajańskich Orkiestr Dętych. Natomiast w 2011 r. powstała publikacja pt. „Dzieje Orkiestry Dętej z Jurgowa” autorstwa Macieja Górki i Igora Skrzypaszka (na podstawie pisemnych wspomnień jednego z kapelmistrzów Jana Haniaczyka), w której opisano bogatą i długą historię orkiestry, zilustrowaną licznymi fotografiami.

Grupa teatralna

Grupa Teatralna „Mały Teatr Świata” została założona w 2007 r. w Jurgowie, a pierwszym przedstawieniem było Misterium Męki Pańskiej. Założycielem, a zarazem głównym opiekunem jest Lesław Chowaniec, który wraz z Maciejem Górką od początku działania grupy reżyserują kolejne przedstawienia oraz piszą scenariusze do wielu z nich.

W skład grupy teatralnej wchodzi około 40 osób, począwszy od najmłodszych, którzy dopiero zaczęli szkołę podstawową, aż do licealistów i studentów. „Mały Teatr Świata” odegrał na deskach jurgowskiej remizy strażackiej kilkanaście spektakli, większość z nich o tematyce religijnej. Przedstawiono m.in.: „Wielki teatr świata”, „Życie Św. Genowefy”, „Zraniony Pasterz”, „Mały Książę”, „Opowieść Wigilijna”. Do corocznej już tradycji należą przedstawienia Jasełek w okresie świąt Bożego Narodzenia oraz odgrywanie Misterium Męki Pańskiej w Wielkim Poście.

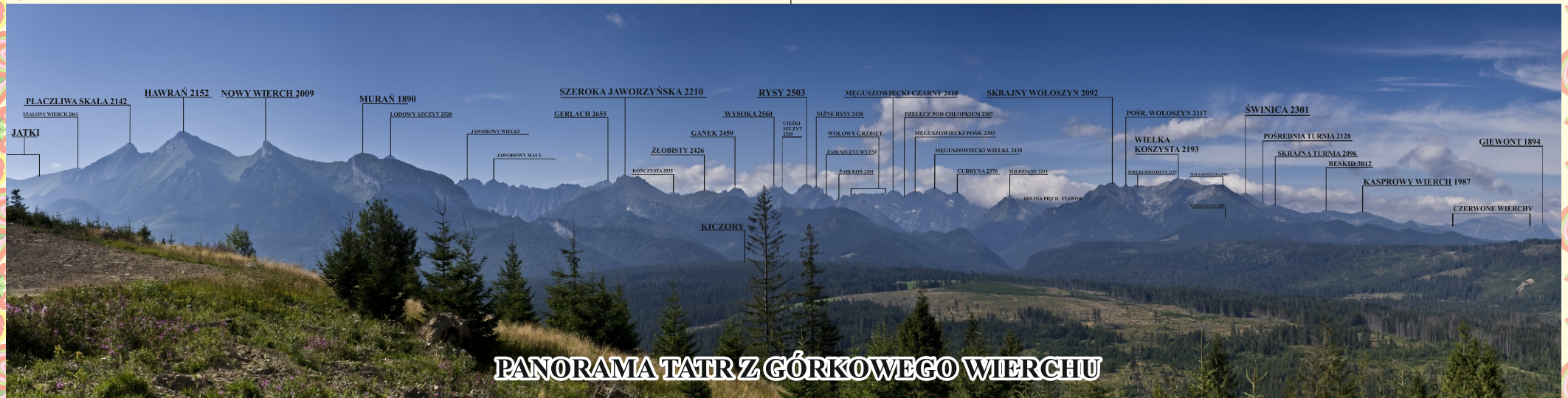
Imprezy kulturalne

W 2003 r. na pięknej polanie nad rzeką Białką wybudowano scenę plenerową. Pierwszą imprezą jaka się tam odbyła było 50-lecie zespołu regionalnego z Jurgowa.

Od tego momentu w okresie letnim odbywają się tam różnego rodzaju imprezy plenerowe. Co roku w ostatnią niedzielę lipca organizowany jest słynny już „Dzień Polowaca”, związany z tradycjami myśliwskimi Jurgowa, wchodzący w cykl Tatrzańskich Wici (pod patronatem Starostwa Powiatowego w Zakopanem).

PANORAMA TATR Z GÓRKOWEGO WIERCHU

Jurgów posiada doskonałe warunki naturalne, idealne do uprawiania turystyki i sportu, tak latem, jak i zimą. Wieś położona jest w malowniczej dolinie górskiej rzeki Białki, otoczona pobliskimi wzgórzami i wzniesieniami, a także licznymi łąkami i terenami zielonymi oraz obfitującymi w grzyby i jagody lasami. Oprócz pięknych widoków na Tatry Bielskie i Wysokie, miejscowość oferuje ciszę, spokój, czyste powietrze, a także liczne możliwości do aktywnego spędzania czasu.

Białka - rzeka o bystrym biegu i urozmaiconym korycie (jedyna w Polsce rzeka typu alpejskiego) zapewnia bardzo dobre warunki do spływów kajakowych i pontonowych. Co roku w okresie letnim organizowane są zawody w kajakarstwie górskim i raftingu, na które zjeżdżają się sportowcy z Polski oraz z krajów sąsiednich. Rzekę zasila Jaworowy Potok, którego źródło znajduje się w Jaworowej Dolinie na wysokości ok. 1 878 m n.p.m., a swój prawie 20 kilometrowy bystry bieg kończy w pobliżu polany Podokólne.

Piękne tereny doliny Białki objęte programem "Natura 2000", to znakomite miejsce do spacerów i odpoczynku. Na obszarze wsi występuje kilka atrakcyjnych szlaków spacerowych i tras rowerowych, m.in. wzdłuż rzeki Białki, pod Cyrhlę do wodociągów, do Boru, za Uboc, na Górkowy Wierch, do Katrynioków, na Koziniec i Rynias w sąsiednich Brzegach, skąd rozciąga się piękny widok na Jurgów z góry (Koziniec to strome urwisko nazywane „grapą”, do którego można dojść drogą polną leżącą przy pierwszych zabudowaniach Brzegów).

Na terenie wsi znajduje się ogólnodostępne boisko do gry w siatkówkę (obok remizy OSP), boisko do piłki nożnej (w lesie nad rzeką Białką) oraz wybudowane przy szkole podstawowej w 2010 r. wielofunkcyjne boisko sportowe w ramach projektu „Orlik 2012”, umożliwiające grę w piłkę nożną, siatkówkę, ręczną, koszykówkę, tenisa. Obok szkoły również znajduje się nowoczesny plac zabaw dla dzieci.

LKS Murań Jurgów istnieje z przerwami od 1972r, uczestnicząc w rozgrywkach regionalnych jak również w turniejach w Polsce i na Słowacji.

Okoliczne wzniesienia przyciągają miłośników paralotniarstwa, a także downhillu - ekstremalnej odmiany kolarstwa górskiego. Trasa do downhillu znajduje się na stokach jurgowskiej stacji narciarskiej.

Wyciągi narciarskie - JURGÓWSKI

Dla miłośników narciarstwa czekają w Jurgowie bardzo dobre warunki na działającej od 2007 r. stacji narciarskiej „JURGÓW SKI” na stokach Górkowego Wierchu (1024 m n.p.m.). Stacja dysponuje czterema wyciągami orczykowymi oraz koleją krzesłkową i oferuje ponad 4,5 km dobrze przygotowanych, oświetlonych i sztucznie naśnieżanych tras zjazdowych o

różnym stopniu trudności. Istnieje 7 tras o długości od 120 m do 1 150 m, wśród których są trasy bardzo łatwe, trasy umiarkowane pod względem trudności oraz trasy trudne (jedna posiadająca homologację FIS uprawniającą do organizacji zawodów slalomowych oraz trasa bardzo trudna, tzw. czarna - jedna z kilkunastu tego typu w Polsce). Usytuowanie stacji u podnóża Tatr Bielskich zapewnia piękne widoki na szeroką panoramę Tatr po stronie polskiej i słowackiej, a także odległe okolice aż po Babią Górę, Gorce i Pieniny.

Na terenie stacji dostępne są: karczma, bezpłatne parkingi, wypożyczalnia sprzętu narciarskiego i serwis narciarski, szkoła narciarska "Ski-plus", liczne kioski z lokalnymi wyrobami. Możliwość organizacji zawodów slalomowych, nocnej przejażdżki ratrakiem, wynajmu skuterów śnieżnych. Stacja narciarska w Jurgowie jest uznawana za jedną z najlepszych kompleksów narciarskich (w

2010 r. otrzymała nagrodę w plebiscycie "Najlepsza Stacja Narciarska Małopolski 2009/2010 - Bezpiecznie i Rozważnie"). Od sezonu 2011/2012 stacje: Jurgów Ski w Jurgowie, Kotelnica, Bania i Kaniówka w Białce Tatrzańskiej oraz Czorsztyn Ski w Kluszkowcach zaoferują narciarzom jedną kartę. TatrSKI to system wspólnej karty, za pomocą której korzystać będzie można z wszystkich wyciągów i kolei linowych na wymienionych stacjach.

SZKOŁA NARCIARSTWA I SNOWBOARDU

- szkolenie indywidualne,
- szkolenie dla grup zorganizowanych,
- wyjazdy weekendowe,
- obozy szkoleniowe dla dzieci i młodzieży
- profesjonalna organizacja zawodów

tel. 665 187 920 www.ski-plus.pl
505 303 623 e-mail: ski-plus@o2.pl

KULIG U KAROLA

Ognisko z pieczeniem
kielbasek lub barana.

Karol Wojtas
tel. 607 865 249

JURGÓW AKTYWNIE

W Jurgowie istnieją coraz lepsze możliwości dla narciarstwa biegowego – na terenie stacji narciarskiej oraz po drugiej stronie drogi - w sąsiedztwie zabytkowych szałasów, w sezonie zimowym przygotowywane są trasy biegowe. Coraz większą popularnością cieszy się narciarstwo ski-tourowe, które z powodzeniem można uprawiać na licznych wzgórzach i pagórkach, delektując się przy tym pięknym widokiem. Na terenie Jurgowa, w pobliżu kwater jest kilka niedużych pagórków odpowiednich do jazdy na sankach oraz zabaw na śniegu

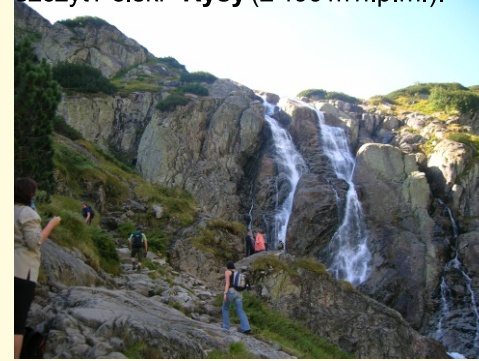
dla najmłodszych. Zimą istnieje możliwość zorganizowania kuligów konnych z ogniskiem oraz kapelą regionalną.

ATRAKcje W OKOLICY

Szlaki tatrzańskie

Z Jurgowa łatwo można dotrzeć do atrakcyjnych szlaków tatrzańskich zarówno po polskiej, jak i słowackiej stronie. Na terenie gminy Bukowina Tatrzańska leżą skarby natury takie jak: **Morskie Oko**, **Dolina Pięciu Stawów Polskich**, **Orla Perć** oraz najwyższy szczyt Polski - **Rysy** (2 499 m n.p.m.).

Z Tatrzańskiej Jaworzyny można się udać na **Polanę pod Muraniem** (gdzie urządzono wystawę geologiczną z opisem najważniejszych skał tatrzańskich), a dalej piękną **Doliną Jaworową** albo **Doliną Zadnich Koperszadów** (słow. Zadné Medodoly), która biegnie pomiędzy Tatrami Bielskimi a Wysokimi. Wszystkie te doliny były niegdyś użytkowane przez jurgowskich pasterzy. **Doliną Mąkową**, będącą również szlakiem dydaktycznym, wychodzi się ze Żdziaru na **Przełęcz pod Kopą** (jest to jedyny dostępny szlak turystyczny w Tatrach Bielskich rezerwatu). Aby wyjechać kolejką na **Łomnicę** (2 634 m n.p.m. - drugi co do wysokości szczyt w Tatrach) trzeba się udać do Tatrzańskiej Łomnicy (30 km).

Warta odwiedzenia jest również **Rusinowa Polana**, gdzie znajduje się kaplica Matki Bożej Jaworzyńskiej Królowej Tatr i skąd roztacza się przepiękna panorama tatrzańska. Po stronie słowackiej godne polecenia, a mało uczęszczane to: **Dolina Białej Wody** (słow. Bielovodská dolina), której początek znajduje się na Łysej Polanie jako jedna z niewielu jest otwarta dla rowerzystów do wysokości leśniczówki na **Polanie Biała Woda** (ok. 3 km).

Natomiast z **Zakopanego** (20 km) wyjeżdża się nowoczesną kolejką na **Kasprowy Wierch**. Zakopane oferuje ciekawe zabytki, a także jest dobrą bazą wypadową w Tatry Wysokie oraz Zachodnie. Warto również wybrać się w niższe góry: **Gorce** (20 km), **Pieniny** (30 km), **Beskiady Zachodnie z Babią Górą** (70 km).

Wyciągi narciarskie

W najbliższej okolicy istnieje bogata oferta dla narciarzy. Miejscowości takie jak: Bukowina Tatrzańska, Białka Tatrzańska, Czarna Góra, Małe Ciche, Murzasichle, Zakopane zapewniają dobre stoki narciarskie o różny stopniu trudności.

Aquaparki

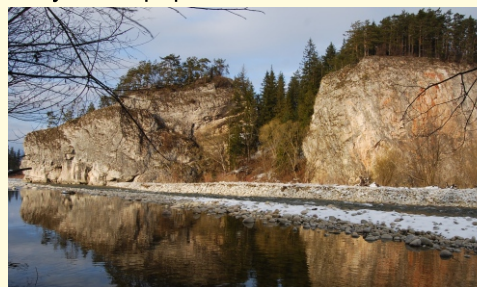

Termy w Bukowinie Tatrzańskiej (7 km), Bania w Białce Tatrzańskiej (7 km), Aquapark w Zakopanem (20 km), Termy podhalańskie w Szaflarach (20 km), Aquacity w Popradzie (47 km). Z niedużego basenu z pięknym widokiem na Tatry, a także z kręgielni, bilardu, siłowni można skorzystać w **** hotelu Kolowrat w Tatrzańskiej Jaworzynie (10 km).

Miejsca warte odwiedzenia

Przełom Białki w Nowej Białej (15 km) - rezerwat przyrody z wapiennymi skałkami Kramnicą i Obłazową. Występuje tutaj relikwita roślinność naskalna i zabytki archeologiczne. Istnieje tu również ok. 30 dróg wspinaczkowych o różnym stopniu trudności. Na terenie rezerwatu kręcono niektóre sceny do filmów: „Janosik”, „Trzecia granica” oraz „Karol. Człowiek, który został papieżem”.

Litwińska Grapa (902 m n.p.m.) w Czarnej Górze (5 km) – wzgórze z pięknym widokiem na cztery parki narodowe: tatrzański, babiogórski, gorczański i pieniński, opadające stromym urwiskiem do doliny Białki. Na szczycie w 2000 r. ustawiono Krzyż Jubileuszowy (replika krzyża z Giewontu). W 1921 r. odbyły się tu pierwsze szybownicze mistrzostwa Polski. Obecnie ze stoku korzystają amatorzy lotni, paralotni, a zimą narciarze. W Czarnej Górze znajduje się zabytkowa zagroda Korkoszów (filia Muzeum Tatrzańskiego).

Spływ przełomem Dunajca – początek w Sromowcach Niżnych (30 km): 2-godzinny spływ drewnianymi tratwami malowniczą doliną Dunajca w Pieninach. Na Dunajcu można też uprawiać rafting. W pobliżu wart odwiedzenia jest Czerwony Klasztor (Słowacja) – dawny zespół klasztoru kartuzów z XIV w.

Zamek z XIV w. oraz zapora wodna w Niedzicy. Na utworzonym sztucznym zbiorniku wodnym - Jeziorze Czorsztyńskim organizowane są wycieczkowe rejsy statkami, istnieje tam kilka przystani oraz wiele możliwości do uprawiania sportów wodnych. W niedalekim Dębnie warto zobaczyć drewniany kościółek św. Michała Archanioła z XV w. (zabytek wpisany na listę UNESCO).

Zabytkowe kościoły w okolicy: m.in. w Bukowinie Tatrzańskiej, Białce Tatrzańskiej, Rzepiskach (Grocholów Potok), Brzegach, Trybszu, Krempachach, Nowej Białej, Kacwinie, Łąszach Niżnych, Łąszach Wyżnych, Niedzicy, we Frydmanie. Warto po drodze zobaczyć: drewniane zabudowania pasterskie w Dursztynie – Jurgowskie Stajnie, spichlerze, tzw. sypańce w Kacwinie, zabytkowe piwnice oraz kasztel we Frydmanie. Po stronie słowackiej w Tatrzańskiej Jaworzynie znajduje się XIX-wieczny pałacyk myśliwski księcia Hohenlohego niedostępny do zwiedzania, a kawałek dalej drewniany kościółek pw. św. Anny.

Osturnia (Słowacja) – najdalej na zachód wysunięta wieś rusińska. Atrakcje: grekokatolicka cerkiew św. Michała Archanioła, drewniane zabytkowe zabudowania, ciekawa kultura ludowa. Osturnia, to wieś, w której czas jakby się zatrzymał. Dojazd przez Rzepiska i Łąszankę (10 km) - droga terenowa lub przez Lendak (59 km) albo przez Niedzicę i Spiską Starą Wieś (44 km).

Jaskinia Bielska (słow. Belianska jaskyňa) w Tatrzańskiej Kotlinie na Słowacji (23 km) – jedyna dostępna jaskinia w Tatrach Bielskich. Posiada bogatą szatę naciekową.

Na Słowacji warto odwiedzić średniowieczne miasta takie jak Kieżmark (38 km), czy Lewocza (70 km), a także ruiny Zamku Spiskiego (87 km) – wszystkie wpisane na listę UNESCO.

Imprezy kulturalne:

Lindada – u zbiegu trzech kultur (maj) na terenie gminy Bukowina Tatrzańska, Góralski Karnawał (luty) oraz Sabałowe Bajania (sierpień) w Bukowinie Tatrzańskiej, Spiskie Zwyki (styczeń) oraz Spiska Watra (lipiec) w Niedzicy, cykl imprez plenerowych w ramach Powiatu Tatrzańskiego (lipiec – wrzesień), Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziem Górskich (sierpień) w Zakopanem, Jarmark Podhalański (sierpień) w Nowym Targu, Muzyczna Zohylina (sierpień) w Bukowinie Tatrzańskiej (schronisko Głodówka), Góralskie Slavnosti w Zdziarze (Słowacja). Poza tym w bukowińskim Domu Ludowym (będącym największym drewnianym budynkiem w Polsce), odbywają się liczne imprezy kulturalne przez cały rok (konkursy, przeglądy, sztuki regionalne itp.).

